

DODATEK H KURIKULU ZA VRTCE ZA DELO Z OTROKI ROMOV

Sprejeto na 54. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje, 19. 12. 2002

Delovna skupina za pripravo dokumenta:

Metoda Turk, svetovalka za predšolsko vzgojo, ZRSŠ, OE Novo mesto, Novi trg 5
mag. Marjeta Domicelj, pomočnica direktorice, ZRSŠ, Parmova 33, Ljubljana
dr. Majda Hrženjak, Pedagoški inštitut, Gerbičeva 62, Ljubljana
Bojana Kovač, svetovalka za predšolsko vzgojo, ZRSŠ, OE Murska Sobota
dr. Simona Kranjc, Filozofska fakulteta, Aškerčeva 2, Ljubljana
Magdalena Jazbec, VVO Novo mesto, Ragovska 18
Marjana Jazbec, VVO Novo mesto
Marjana Švec, Vrtec Murska Sobota, Enota Romano, Talanyijeva

VSEBINA

UTEMELJITEV IN NAMEN DODATKA H KURIKULU ZA VRTCE

URESNIČEVANJE NAČEL IN CILJEV KURIKULA ZA VRTCE

UTEMELJITEV IN NAMEN DODATKA H KURIKULU ZA VRTCE

IZHODIŠČE

Dodatek h Kurikulu za vrtce je utemeljen:

- v načelih in teoretičnih izhodiščih, zapisanih v **Beli knjigi o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji**, še posebno v poglavju Načela, podpoglavje III. Enake možnosti in nediskriminiranost: »enake možnosti, pravica do drugačnosti, manj spodbudno socialno okolje, izenačevanje začetnega stanja, rahljanje stereotipov« (str. 21-24);
- v ciljih vzgoje in izobraževanja, zapisanih v **Zakonu o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja**), zlasti cilju: »zagotavljanje optimalnega razvoja posameznika ne glede na spol, socialno in kulturno poreklo, veroizpoved, narodno pripadnost ter telesno in duševno konstrukcijo«, 2. člen (Ur. l. RS št 35/96);
- v načelih **Zakona o vrtcih**, posebno v načelu: »enakih možnosti za otroke in starše, upoštevanje različnosti med otroki«, 3. člen (Ur. l. RS št. 12/96) in v 7. členu tega zakona, ki opredeljuje pravice romske skupnosti.

V Sloveniji deluje 272 vrtcev (samostojni ali vrtci pri OŠ). V 40-tih vrtcih so vključeni tudi otroci Romov, največ na Dolenjskem, v Posavju, v Beli krajini, na Štajerskem in v Prekmurju. Predšolski otroci Romov so v slovenske vrtce vključeni na tri načine. Največ jih je integriranih v redne skupine, manj v čiste romske oddelke in romske vrtce. Vključujejo se v vrtce, ki so v neposredni bližini njihovega naselja ali v naselju. V primeru večje oddaljenosti vrtci organizirajo prevoz tako, da predšolske otroke ves čas spremlja strokovna delavka vrtca, v nekaterih primerih tudi otrok iz višjega razreda OŠ.

Večji del romskih otrok je vključen v dnevne ali poldnevne programe, kjer imajo na voljo poleg vzgoje in varstva tudi vse ostale usluge (nego, prehrano, počitek, šolske potrebščine), prav tako pa tudi v krajše programe, ki trajajo od štiri do šest ur dnevno.

NAMEN DODATKA H KURIKULU ZA VRTCE

Namen dodatka h Kurikulu za vrtce je pomoč vodilnim in strokovnim delavcem vrtca pri ustvarjanju pogojev za uresničevanje pravic romskih otrok do enakih možnosti.
--

URESNIČEVANJE NAČEL IN CILJEV KURIKULA ZA VRTCE

Pri nastajanju izvedbenih kurikulov za delo z otroki Romov na ravni vrtca in na ravni oddelka imajo še poseben pomen naslednja načela in cilji iz Kurikula za vrtce:

Načelo odprtosti kurikula, avtonomnosti ter strokovne odgovornosti vrtca in strokovnih delavcev v vrtcu

Kulturni sinkretizem, ki je značilnost romske kulture, se odraža tudi v heterogenosti romske kulture v Sloveniji. Prvine romske kulture je zato treba raziskovati v vsakem okolju posebej in v skladu s tem izbirati ustrezne oblike, metode, sredstva in vsebine dela na ravni vrtca in na ravni oddelka. Prav tako bodo morale strokovne delavke same odkrivati skupne prvine slovenske in romske kulture na osnovi sodelovanja s starši in opazovanja otrok.

Vsakokratno avtonomno strokovno iskanje ustreznih rešitev v izvedbenem kurikulumu zahtevajo tudi različni modeli vključevanja romskih otrok v vrtce.

Načelo enakih možnosti in upoštevanje različnosti med otroki ter načelo multikulturalizma

Delo z romskimi otroki je vsekakor oblika vzgojnega dela, ki zahteva specifične strategije, saj gre za poskus integracije dveh kultur, ki nimata veliko skupnih značilnosti in se že stoletja trudita sobivati. Gre za poseben primer medkulturne vzgoje, ki zahteva sodelovanje obeh kultur, tako večinske kot romske, pri doseganju soglasja za oblikovanje minimalnega programa medkulturnega kurikula. To pomeni, da je potrebno najti tiste kulturne prvine, ki so skupne romski in slovenski kulturi in na njih graditi.

Treba je upoštevati pravico Romov do drugačnosti, do sporazumevanja v njihovem jeziku, do ohranjanja romske identitete.

Ob očitnem ekonomskem, družbenem in kulturnem pomanjkanju slovenski Romi ne gojijo posebnega odnosa in spoštovanja do svoje tradicije in kulture. Zato je v vzgojno-izobraževalnih ustanovah treba romske otroke ne le integrirati v slovensko kulturo, pač pa jih učiti tudi lastne, romske kulture. V ta namen je potrebno k sodelovanju v vrtcu povabiti starše, starejše brate in sestre ter druge odrasle ljudi iz romske skupnosti.

Na Češkem npr. uvajajo v vrtcih z romskimi otroki romskega asistenta. Romski asistenti ne le, da poznajo obe kulturi in lahko posredujejo med njima, ampak so lahko tudi pozitiven identifikacijski zgled romskim otrokom. Tudi starši radi sodelujejo z romskim asistentom, saj prinaša v vrtec romsko vzdušje in z njim se lahko pogovarjajo v svojem jeziku. Uvajanje romskih asistentov v vrtce z romskimi otroki je praksa, ki se uveljavlja že tudi v nekaterih slovenskih vrtcih.

Doživljanje vrtca kot okolja, v katerem so enake možnosti za vključevanje v dejavnosti in vsakdanje življenje ne glede na spol, telesno in duševno konstitucijo, nacionalno pripadnost, kulturno poreklo, veroizpoved itn.

Strokovne delavke naj bi bile posebej pozorne na to, kako romske otroke sprejemajo drugi otroci v vrtcu. Namesto poudarjanja razlik, naj otroke navajajo na razmišljanje, zakaj je dobro, da nismo vsi ljudje enaki in da smo lahko zadovoljni, da se družimo z ljudmi različnih ras, religij in kultur, saj nas to bogati. Organizirajo naj dejavnosti, kot so: različne socialne

igre, glasbeno-plesne in druge gibalne dejavnosti, dramatizacije, risanje, slikanje in podobne »univerzalne dejavnosti«, ki so aktualne v obeh kulturah. Romski otrok bo lažje vzpostavil stik z vzgojiteljicami in doživljal vrtec kot varno okolje, če bodo znale nekaj romskih besed in fraz.

Načelo sodelovanja s starši

Pri uvajanju romskih otrok v vrtece ima sodelovanje s starši poseben pomen. Družinam je potrebno vzbuditi zaupanje do vzgojno-izobraževalnih ustanov, razložiti jim je potrebno, da ni namen vključevanja njihovih otrok v vrtece ta, da jim otroke spremenimo in »ukrademo«. Potrebno jim je predstaviti pomembnost vzgoje in izobraževanja v nadaljnjem življenju njihovih otrok, prednosti dvojezičnosti in bikulturnosti ter pomen ohranjanja lastne kulturne identitete ob hkratnem vključevanju v večinsko kulturo.

Da bi to dosegli, je dobro navezati s starši oziroma z družino osebne stike še pred vstopom otroka v vrtec. Kot kaže praksa, so primerni obiski strokovnih delavk na domu otroka, kakor tudi staršev z otrokom v vrtcu.

Za seznanitev staršev s programom vrtca, do česar imajo zakonsko pravico, ni dovolj samo publikacija o vrtcu, ampak je zaradi slabe pismenosti večine staršev nujno, da se jim program predstavi in razloži tudi ustno. Enako velja tudi za vse ostale informacije, s katerimi se v vrtcu seznanja starše .

V okviru sodelovanja s starši je potrebno vključiti vsebine s področja zdravja in varnosti, ki so v širšem smislu primerne za soočanje pogledov dveh različnih kultur. Odkrivanje skupnih in različnih prvin, izmenjavanje prepričanj, izkušenj, veščin in znanj so osnova za iskanje soglasij o tem, kar je skupno in sprejemljivo za vse otroke in starše v vrtcu.

Načelo aktivnega učenja in zagotavljanja možnosti verbalizacije in drugih načinov izražanja

Romski otroci so na vseh področjih sposobni učenja, napredka in doseganja visokih ciljev, prav tako kakor drugi otroci. Romskim otrokom je potrebno zagotoviti možnosti za vključevanje v vse dejavnosti iz Kurikula, še posebno pa jih je potrebno opogumljati in podpirati pri učenju na tistih področjih, na katerih imajo zaradi kulturne in jezikovne različnosti največ težav ter jim nuditi možnosti, da se izkažejo na tistih področjih, na katerih so močni, to je glasba, ples in družabnost.

Otroci morajo imeti možnost verbalizacije in rabe jezika v različnih funkcijah. Tega ne bi smelo ovirati pomanjkljivo znanje slovenščine pri romskih otrocih. Otroke je potrebno spodbujati k verbalizaciji, pa naj bo to v romskem ali slovenskem jeziku ali pa v mešanici obeh. Mešanje in menjavanje jezikov sta močni jezikovni orodji za bilingvista. Teh sposobnosti ne smemo pripisovati neprimernemu ali pomanjkljivemu učenju jezika.

Verbalizacijo pri otrocih spodbujajo dejavnosti, ki so po vsebini in obliki zanje smiselne, zanimive in privlačne. K pogovarjanju, dogovarjanju, pogajanju, utemeljevanju, idr. jih spodbuja igra in delo v majhnih skupinah vrstnikov ali vrstnikov skupaj z odraslimi, kjer iščejo poti za reševanje skupnega problema oziroma doseganje skupnega cilja.

Ob izvajanju Kurikula za vrtece je za vodilne in strokovne delavce v vrtcih bistveno naslednje vprašanje: kaj je vrtec pripravljen storiti, da bi bil bolj zanimiv in privlačen tudi za romske otroke.
--